

A területi tőke, mint a rurális térségek innovációs rendszerének lehetséges elméleti háttere

Bodnár Gábor
doktorandusz hallgató

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyierv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Szegedi Tudományegyetem
Gazdaságtudományi Kar
Közgazdaságtani Doktori Iskola

Az előadás szerkezete

- **Vidék fogalma, vidéki tér folyamatai**

- **Rurális térségek és az innováció kapcsolata**

- **Agrár innovációs rendszerek (AIS)**

- **Területi tőke**

Vidék

- **Fogalma** – relatív fogalom
- *„Vidéke ugyanis a városnak van. Mégpedig minden olyan városnak, amely szolgáltat valamit a környezetében élőknek - a vidéknek! -, és amellyel a "rurális térség" javakat cserél...”*

Erdei Ferenc

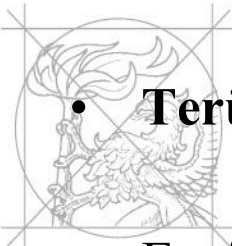
Vidéki tér folyamatai - Magyarország

- **Rendszerváltás → negatív folyamatok felerősödése**
- **mezőgazdaság szerepe**
- **foglalkoztatás kérdése**
- **elvándorlás**

Vidéki tér folyamatai - Nemzetközi

- OECD (2006) „új vidék paradigmája”
- ma már nem csak a **KAP**, de az **ERFA** is szerepet vállal a **vidék fejlődésében**
- Az ötödik kohéziós jelentés (EC 2010/b): a **vidéki területek kulcselemei** minden, a **fenntarthatóságra** és a **területi egyensúlyra** irányuló stratégiának.
- Viszont az egyes **rurális térségek** számos **eltérő tulajdonsággal** rendelkeznek.
 - „...nem létezik általánosan érvényes stratégia a vidéki területek számára” (EC 2010/b, 238. o.).

• Területi kohézió

- Európa 2020: „**inkluzív növekedés**”

A vidéki tér és az innováció kapcsolata

- Egy területegység **sikerességét** illetően fontos szerepet játszik a lokális, vagy térségi termelés és a **tudás** helyes és magas szintű kihasználása (Capello et al 2009).
 - Vidékre is igaz (lehet)
- **Európai Unió vidékfejlesztésében** megjelenik az **innováció** és a tudásalap támogatása a vidéki területen.
- **EMVA ösztönzi** a kisvállalkozóként működő mezőgazdasági termelők és erdészek **kutatásait**, és ezekben az ágazatokban elősegítsék a kutatási eredmények hasznosítását és az **innováció alkalmazását**.

Innováció, innovációs rendszerek, agrár innovációs rendszerek (AIS)

Agrár Innovációs Rendszer (AIS)

- **Innováció:** Schumpeter klasszikussá vált megközelítésével, nem más, mint „meglévő dolgok és erők kombinációja”
- Edquist (2006, 182. o.) **innovációs rendszer** (IS) alatt az innovációs folyamat meghatározó tényezőit érti, minden fontos gazdasági, társadalmi, politikai, szervezeti, intézményi és egyéb tényezőket, amelyek befolyásolják a fejlődést, a terjedést és az innováció hasznosítását.
- Rurális terek esetén a minden régióra általánosan elmondhatóak mellett látható, hogy az agrártérségeknek további **speciális kihívásoknak** is meg kell felelniük. Ilyen például a kereslet és kínálat kérdése.
- **Rurális terek esetén: agrár innovációs rendszerek**

Agrár Innovációs Rendszer (AIS)

- Szektorális megközelítés
- A mezőgazdasági tudás és az információs rendszerek célja a **tudás áramlásának elősegítése** a farmerek, fejlesztők, növénytermesztők, egyetemek és kutatók között.
- **ebben** az ágazatban **is felértékelődik a tudásintenzív** innovációk szerepe a versenyben való helytállás során.
- egy **AIS** olyan rendezett együttműködés, amely az agrárium terén magával hozza számos szerveződés **közös munkáját** a technológiai, menedzseri, szervezeti és intézményi **változás** vonatkozásában.

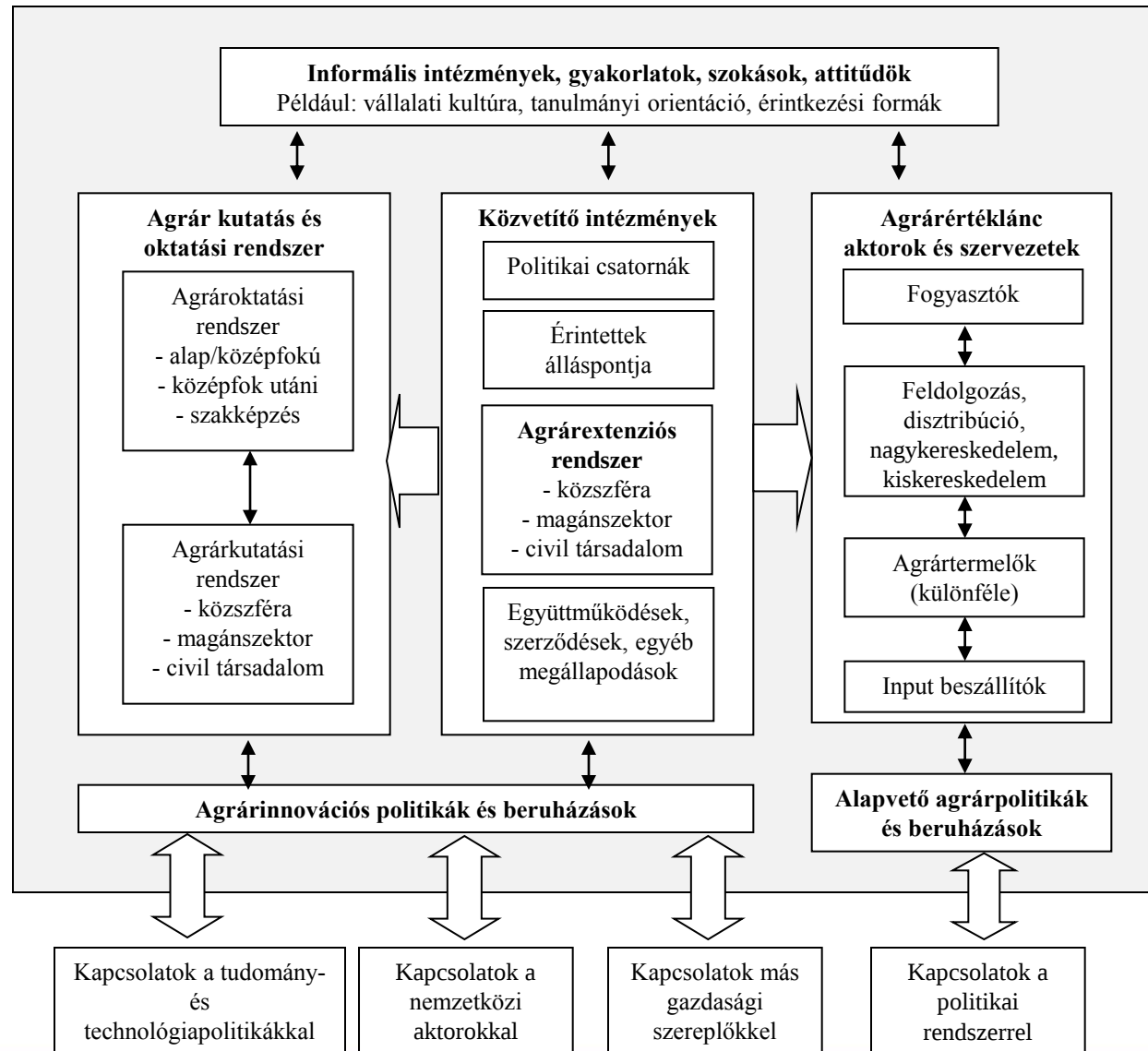

Agrár Innovációs Rendszer (AIS)

- Ez a keretrendszer **egyrészt az olyan egymással kapcsolatban álló felek** vizsgálatára helyezi a hangsúlyt, akiknek az a feladata, hogy a társadalmi vagy gazdasági szempontból **fontos folyamatokban alkalmazott tudást hozzanak létre** és osszák azt meg egymás között, **másrészt hangsúlyozza az intézményi környezetet**, mely szabályozza a szereplők cselekedeteit és azok együttműködését (Spielman-Kelemework 2009).
- **három fő tényezőből áll:**
 - a tudás és oktatás területéből;
 - az üzlet és vállalkozás területéből;
 - az ezeket összekapcsoló intézményekből,

Az agrár innovációs rendszer elméleti ábrája

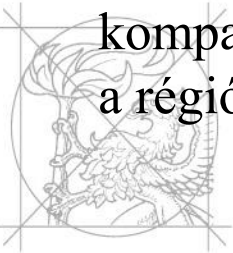
Agrár Innovációs Rendszerek (AIS)

- örömteli, hogy **ma már** az agrárgazdaság vonatkozásában is **fellelhető** az innováció témaköre
- A **szektorális megközelítéssel** az a probléma merül fel, hogy a vidéket a korábbi nézetekhez hasonlóan az agráriummal teszi egyenlővé, abból **kimaradnak a vidék új funkciói**. (Frascati kézikönyvben is)
- Egy „**valódi**”, **rurális innovációs rendszernek** az amúgy komplex AIS-nál jóval komplexebbnek kellene lennie.
- **új vidék-felfogás**, diverz funkciókkal, amely rendszer középpontjában nem az agrárium áll.

Vidék és területi tőke

- Megállapítható, hogy a **tudás és az arra épülő „iparág”** is kezd helyet teremteni magának a rurális térségekben.
- Ezen gondolatmenettel könnyedén eljutunk a **materiális és immateriális tőke**, illetve a **kapcsolati rendszerek fontosságáig**.
- a hangsúly egyre inkább az **endogén fejlődés** ösztönzésére helyeződik a komparatív előnyökkel rendelkező területek támogatásával, ahelyett, hogy a régiókat a hátrányok miatt kompenzálnak (EC 2010/b)

Területi tőke

- a különféle irányzatok között megfigyelhetők olyanok, amelyek **a tőke fogalmára építik az endogén tényezők rendszerét** (Lengyel 2012/a).
- A fogalom kezdetben inkább ún. „policy” dokumentumokban fordult elő (OECD 2001, EC 2005).
- **Camagni (2008) megközelítése:** a területi tőke azon különféle javaknak az összessége, amelyek meghatározzák egy térség jellegét
- **...és keretrendszere**

A területi tőke összetevői

Magas rivalizálás
(magánjavak)

Rivalizálás

(klub javak)

(kevert közjavak)

Alacsony rivalizálás
(közjavak)

Magán állótőke állomány Pénzben kifejeződő externáliák (hard) Díjköteles javak (kizárólagosság) c	Kapcsolati magán szolgáltatások: - a cégek külső kapcsolatai - K+F eredmények transzfere Egyetemi spin-offok i	Humán tőke: - vállalkozókészség - kreativitás - magán know-how Pénzben kifejezett externáliák (soft) f
Tulajdonosi (saját) hálózatok Kollektív javak: - tájkép - kulturális örökség (magán együttesek) b	Kooperációs hálózatok: - stratégiai szövetség K+F- ben és tudásban - PPP a szolgáltatásokban és tervezésben Természeti és kulturális erőforrások kormányzása h	Kapcsolati tőke: - együttműködési képesség és kollektív tevékenység - kollektív kompetenciák e
Erőforrások: - természeti - kulturális Társadalmi állótőke: - infrastruktúra a	Ügynökségek a K+F transzferére Befogadóképesség az új eszközök iránt Agglomerációs és környezeti előnyök g	Társadalmi tőke: (önkéntes részvétel) - intézmények - magatartásminták, értékek - bizalom, reputáció d

Tárgyi javak
(hard)

Vegyes javak
(hard+soft)

Nem tárgyi javak
(soft)

Tárgyasultság

Összefoglalás

- **Vidéki tér folyamatai**
- **Rurális terek és innováció kapcsolata**
- **Agrár innovációs rendszerek megjelenése**
- **De! ismét vidék = mezőgazdaság**
- **Rurális terek innovációs rendszereivel kapcsolatban elméleti háttérrel nyújthat a területi tőke**
- **Területi tőke rendszere**
 - Foglalkozik az immateriális javakkal!
 - A regionális politika megváltozott nézeteihez képes keretrendszert biztosítani
 - (Kvantitatív és kvalitatív elemzések)

Köszönöm szépen a figyelmet!

E-mail: bodnar_gabor@yahoo.com

Jelen kutatási eredmények megjelenését „Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával” című, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosítószerű projekt támogatja. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.